

УДК 78.071.1Вер:394.46"19"

ВІДЗНАЧЕННЯ ЮВІЛЕЇВ МИХАЙЛА ВЕРБИЦЬКОГО У ХХ СТОЛІТТІ

Богдана Фільц

У статті проаналізовано внесок композитора М. Вербицького в українську культуру на основі публікацій про нього видатних довоєнних львівських музикознавців (Б. Кудрика, В. Витвицького, З. Леська, Ф. Шешка), доробок яких за часів радянської дійсності був заборонений, а також книжки про М. Вербицького Й. Волинського й М. Загайкевич, що з'явилися друком у 1950–1960-х роках. Також розкрито особливості відзначення ювілеїв М. Вербицького в Галичині в довоєнний період та в останньому десятиріччі ХХ ст., включно до 2000 року.

Ключові слова: Михайло Вербицький, музика, хори, пісні, духовні і світські твори, гімн «Ще не вмерла України...».

В статье проанализирован вклад композитора М. Вербицкого в украинскую культуру на основе публикаций о нем выдающихся довоенных львовских музыковедов (Б. Кудрика, В. Витвицкого, З. Лесько, Ф. Шешко), наследие которых во времена советской действительности было запрещено, а также книги о М. Вербицком И. Волинского и М. Загайкевич, вышедшие в 1950–1960-е годы. В статье также подробно раскрыты особенности юбилеев М. Вербицкого в Галиции в довоенный период и в последнем десятилетии ХХ в., включительно до 2000 года.

Ключевые слова: Михаил Вербицкий, музыка, хоры, песни, духовные и светские произведения, гимн «Ще не вмерла Украины...».

The article is devoted to the analysis of the composer Mikhalo Verbytskyi contribution into Ukrainian culture, the literature about him published by such famous pre-war Lviv musicologists as B. Kudryk, V. Vytvytskyi, Z. Lesko and F. Steshko, whose works during the Soviet reality times were considered to be prohibited. Books about M. Verbytskyi by Y. Volynskyi and M. Zahaikivych that appeared in print in 1950s and 1960s are also considered. The article also reveals detailed features of the celebrations of anniversaries of M. Verbytskyi in Halychyna in the pre-war period and in the last decade of the XXth century, including to the 2000 year at the time of independence of our state.

Keywords: Mikhalo Verbytskyi, music, choirs, songs, clerical and secular works, anthem *Shche ne Vmerla Ukrainy...* (*Ukraine is still alive / Ukraine hasn't Perished Yet...*).

У 2015 році минає 200 років від дня народження видатного українського композитора Михайла Вербицького (1815–1870) – автора музики Державного Гімну «Ще не вмерла України...» на вірші Павла Чубинського, що, з огляду на теперішні події в країні, гордо лунає у всіх куточках України та в багатьох країнах світу. Знаменно, що М. Вербицький лише на один рік молодший від світоча української культури Тараса Шевченка, 200-річний ювілей якого широко відзначали минулого року у всесвітньому масштабі. Місяць народження обох творців – березень, а дата народження різняться лише на п'ять днів.

М. Вербицький народився 4 березня 1815 року, жив і творив у Галичині. Його внесок у мистецьку скарбницю і загалом у культуру українського народу надзвичайно великий. Він плідно працював у різних жанрах музичної творчості, заклавши основу її професіоналізації, а також, як наставник

людських душ у сані священика, виховував своїх прихожан у прагненні до високої духовності, прищеплював їм почуття патріотизму, національної свідомості й гідності. У найновіших працях провідних учених-музикознавців України утвердилася слушна думка про те, що «резонанс творчої діяльності Вербицького далеко виходить за межі одного регіону, має всеукраїнське значення. Він належить до тих, хто закладав підвалини національної композиторської школи, сприяв становленню самобутнього українського мистецтва і його органічного входження зі своїм власним неповторним голосом в систему європейської культури» [2].

Наголосимо, що ще у 20-х роках ХХ ст. професор С. Людкевич уклав бібліографію творів М. Вербицького, яка засвідчила значний і різножанровий музичний доробок композитора, що налічує 18 церковних літургійних хорів, понад 20 світських хорів

ДО 200-ЛІТТЯ МИХАЙЛА ВЕРБИЦЬКОГО

і, зокрема, «Заповіт» для подвійного хору і симфонічного оркестру на слова Т. Шевченка, 7 симфоній-увертур, 15 оперет і мелодрам, 16 творів для гітари та інші твори. У наступні часові періоди, у міру дослідження нових матеріалів про великого майстра звуків, а також про славетного поета-автора слів Гімну України П. Чубинського, уродженця м. Борисполя Київської області, наші знання про мистецький набуток композитора значно розширилися.

Талановиті твори М. Вербицького ще за його життя привернули до себе увагу виконавців і любителів музики. Згодом, у різні періоди ХХ ст., до його творчості зверталися дослідники українського музичного мистецтва з метою гідного поцінування творчого доробку митця. У 1920–1930-х роках це були корифеї композиторської творчості і наукової думки – С. Людкевич, Б. Кудрик, З. Лесько, Ф. Стешко, В. Витвицький. Тоді ж побачили світ їхні наукові розвідки, присвячені мистецькій спадщині М. Вербицького. Однак за часів радянської влади більшість із них була вилучена з наукового обігу. У 1950–1960-х роках з'явилися окремі книжки про життя і творчість М. Вербицького, написані музикознавцями Й. Волинським і М. Загайкевич. З огляду на цензурні обмеження автори книг не мали змоги висвітлити досягнення композитора в повному обсязі. Тому наприкінці 1990-х років М. Загайкевич ще раз повернулася до глибшого розгляду творчого доробку митця. До своєї книжки [2] вона внесла новий розділ про церковну музику композитора, ґрунтовно, з позицій сьогодення, проаналізувала нові матеріали, значна частина яких більш як півстоліття була «похована» в спецфондах, тобто закрита для читачів. У 2000 році М. Загайкевич, за вищеозвучену роботу, удостоїли найпрестижнішої для музикантів премії – Премії імені Миколи Лисенка.

Постає питання: як відзначали ювілейні дати славетного композитора України впродовж ХХ ст.? На жаль, дуже нерегулярно, з великими перервами. У зв'язку з подіями Першої світової війни 100-річчя від дня народження М. Вербицького взагалі не святкували. По суті, перше багатоденне вшанування його пам'яті за участю видат-

них громадських діячів та митців Галичини й широкої громадськості відбулося лише в 30-х роках ХХ ст. – з нагоди 120-річного ювілею. Урочистості проводили 1934 року в м. Яворові, що неподалік Львова, та в с. Млини, яке до Другої світової війни належало до Яворівського повіту. І це не випадково, адже життя видатного українського композитора тісно пов'язане з Яворівщиною. Тут, як відомо, він працював священником у селах Завадове, Залужжя, а також у Млинах, де протягом 15-ти років був парохом і де похований поблизу невеликої дерев'яної церкви, у якій до останнього відправляв богослужіння. Водночас він упродовж життя творив світську і духовну музику різних жанрів, сповнену краси, добра і любові, яка широко ввійшла в побут і концертну практику на теренах Галичини та за її межами.

Близкучу характеристику творчості митця дав славетний композитор ХХ ст. професор С. Людкевич у доповіді, виголошеній у Яворові під час святкування 120-річчя від дня народження М. Вербицького: «У кожному сливе його творі, в кожному мотиві ми чуємо Божу іскру та знамення правдивого, щирого натхнення, а часто й геніальні інспірації. Але значення Вербицького в розвитку нашої національної культури в Галичині є ще далеко більше: Вербицький для нас є не тільки музикантом, а також символом нашого національного відродження в Галичині. Він, як всякий справді великий творчий талант, став найкращим виразником наших національних змагань і думок у 40–70-х роках ХІХ ст.» [3, с. 244].

Про патріотичні почуття М. Вербицького і його готовність стати на захист національної гідності рідного народу свідчить цікавий факт із життя композитора: «1865 року газета “Слово” 17 / 29 липня опублікувала скаргу композитора на краковецький повітовий уряд, котрий прислав йому офіційне розпорядження, написане польською мовою. “Чуючи ся тим оскорблений, що ц.[ісарський] Уряд до мене Русина і священника не по руськи пише, – зазначав Вербицький, – переслав я до ВЧ [Всечеснішого] Намісника деканату гр.[еко] к.[атолицького] в Яворові письмове зажалення з просьбою

БОГДАНА ФІЛЬЦ. ВІДЗНАЧЕННЯ ЮВІЛЕЇВ МИХАЙЛА ВЕРБИЦЬКОГО У ХХ СТОЛІТТІ

о вироблення у взглядних ц.[ісарського] к.[оролівських] властей, аби мені в будучність розпорядження речевого уряду або по руськи або при офіціальних отношениях в урядовій мові присилано» [2, с. 33].

За В. Дацком, «...з Млинів часто пішки ходив до монастиря Сестер Василіанок у Яворові М. Вербицький, де навчав здібних монахинь гри на гітарі, переписав їм свою "Школу гри на гітарі", багато пісень для того, щоб монахині навчали українських дівчат» [1, с. 17]. (Від Яворова до Млинів лише 12 км.)

Традиція навчання дівчат при монастирі у Яворові збереглася до Другої світової війни. Тут діяла дівоча вчительська семінарія Сестер Василіанок, у якій, до речі, до початку 1920-х років викладала моя мати Ярослава, тоді ще Рудницька. Вона закінчила філософський факультет Львівського університету, де навчалася у видатних учених – Михайла Грушевського, Степана Томашівського, Олександра Колесси, Адольфа Хібінського та інших, про що свідчить її університетський матрикул. Там функціонували також Дівоча українська гімназія Сестер Василіанок та Вселюдна (народна початкова) школа, де навчання проводили монахині, а також запрошені вчителі. Школу заснували ще 1847 року.

Святкування 120-ліття М. Вербицького у Яворові відбулося 17 червня 1934 року. Це, по суті, за рік, а точніше, за дев'ять місяців до справжньої дати його народження. Очевидно, це було зумовлено необхідністю об'єднати урочистості з нагоди відкриття надмогильного пам'ятника М. Вербицькому в Млинах разом з відзначенням 120-ліття від дня його народження. Тож було знайдено, мабуть, єдиний правильний вихід у тодішніх історичних умовах і конкретній політичній ситуації в Польщі, коли тогочасна влада дуже неохоче йшла на дозвіл влаштування українцями масштабних багатолюдних національних свят. Про це свідчить відтягування польськими урядовцями офіційного відкриття пам'ятника, збудованого на кошти членів Студентського хорového товариства «Бандурист», який був встановлений на могилі ще 1931 року. У газеті опублікували велику статтю-передовицю

під заголовком «Творець національного гімну – Михайло Вербицький», у якій повідомлено, що «Студентське товариство "Бандурист" у Львові зібрало дещо гроша й справило скромний, але гарний намогильний пам'ятник, який в 1931 р. поставлено на могилі. Торжественне відслонення цього пам'ятника не могло тоді відбутись... Дня 17 червня Яворівщина зложить доземний поклін тлінним останкам Великого покійника» [6, с. 1]. Наприкінці часопису подано анонс про свято і його програму. Польський уряд заборонив надто урочисто відзначати цю подію і поставив вимогу про виключно місцевий характер акції. І все ж яворівцям вдалося 1934 року гідно її відсвяткувати.

Варто нагадати, що роком раніше у Львові відбулося багатолюдне торжество з нагоди відкриття пам'ятника на могилі Івана Франка, що відбулося 28 травня 1933 року на Личаківському цвинтарі: «В почесному поході, в якому йшло около 400 людей з Яворівщини, представників різних організацій, окрема делегація несла на переді гарний вінок, прибраний шовковими ленточками, на яких вибиті печатки українських товариств з міста й повіту, а за вінком несено таблицю з пояснюючим написом, що в цьому святі взяло участь через своїх представників 194 товариств Яворівщини» [5, с. 3].

У центральному історичному архіві у Львові мені пощастило натрапити на документи, що стосуються Яворівської «Просвіти» 1920–1930-х років, зокрема дій, пов'язаних з побудовою намогильного пам'ятника М. Вербицькому в Млинах. Вони проливають світло на діяльність яворівських активістів і засвідчують їхню безпосередню участь в організації та сприянні побудові пам'ятника митцю та відзначенні його ювілею, а також важливих річниць Т. Шевченка, «Просвіти» тощо.

У 1934 році, з нагоди ювілею М. Вербицького, на Яворівщині відбулися урочистості. Цю подію висвітлював часопис «Українське слово», де було вміщено програму свята на честь першого галицького композитора, а саме: «Свято складатиметься з 4-ох частей: Богослужіння під голим небом, панахида на могилі М. Вербицького, пропо-

ДО 200-ЛІТТЯ МИХАЙЛА ВЕРБИЦЬКОГО

відь і відслонення пам'ятника. Співає хор "Бандуриста" зі Львова. Академія з промовою делегата "Бандуриста" – п. М. Дужого, представника села Млинів, представника селянства з повіту й представника повітових установ Яворова. Співатимуть хори – "Бандуриста" і "Бояна" зі Львова, "Бояна" з Яворова, звучатиме музичне тріо і реферат др. Ст. Людкевича про музичну творчість Михайла Вербицького. Части I, II, III відбудуться в Млинах Яворівського повіту, де є похований Михайло Вербицький, ч. IV відбудеться в Яворові» [6].

У наступному номері часопису подано докладний опис свята: «В неділю дня 17 червня ц. р. ціла Галицька Земля, а особливо Яворівщина, обходила велике свято в честь творця національного гімну "Ще не вмерла Україна" Михайла Вербицького... Заходом Українського Товариства "Бандурист" у Львові при допомозі львівських товариств "Боян" і "Музичного товариства ім. М. Лисенка", філії музичного товариства ім. М. Лисенка в Яворові і Краківці, ближній і дальшій допомозі інших українських товариств Яворівщини вкінці при видатній допомозі громадян Млинів відкрито величаво на цвинтарі в Млинах в місті, де спочивають тлінні останки М. Вербицького, пам'ятник в його честь. В святі взяло участь 5000 громадян найближчої околиці. Зі Львова прибуло 70 співаків "Бандуриста" і "Бояна". Між ними др. Ст. Людкевич, внук М. Вербицького Н. Вербицький – диригент української гімназії у Львові, співали хори під орудою п. Плешкевича ("Бандурист") та Ілар. Гринивецького (т-ва "Боян"). Іменем українського співацького та музичного товариств виголосив промову др. Н. Нижанковський. Концерт в Яворові зложений тільки з композицій Вербицького, з пісень "яких вже не співається" випав величаво. "Заповіт" Вербицького відспівали злучені львівські і яворівські хори під вмілою знаменитою управою В. Неділки. Реферат про творчість Вербицького виголосив Ст. Людкевич. "Бандурист" під управою О. Плешкевича відспівав "Жовняр" <...> А "Боян" під управою др. Ст. Людкевича "Поклін" і "Пісню до місяця" <...> Музичне тріо Вербицького виконали по-мистецьки: піаністка

Утрисківна, скрипалька Іванчуківна та віолончеліст Березовський <...> Яворівщина, а зокрема громада Млини можуть бути горді, що їм припала честь взяти в опіку могилу і пам'ятник безсмертного творця невмирущої нашої пісні Михайла Вербицького» [7].

Серед учасників концерту, названих у програмі свята, є ціла низка музикантів, які внесли значний вклад у розвиток музичної культури і освіти Яворова, зокрема адвокат і досвідчений диригент доктор Володимир Неділка, що керував різними хорами міста під час відповідальних загальноміських урочистостей. Наприклад, виконував хорові концерти Д. Бортнянського.

Водночас приємно наголосити на тому, що мої батьки також були безпосередньо причетні до багатьох добрих справ, пов'язаних з мистецьким та громадським життям міста і, зокрема, зі вшануванням пам'яті М. Вербицького. У 1929 році вони заснували філію Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка у Яворові, а також Музичне товариство ім. М. Лисенка. Моя мама, Ярослава Фільц – племінниця всесвітньо відомої співачки Соломії Крушельницької, – викладала гру на фортепіано, теорію музики, виступала з рефератами, вела просвітницьку роботу, виголошувала вступні слова перед багатьма концертами. Батько – доктор Михайло Фільц, адвокат і громадський діяч, – особливо багато доклав зусиль до організації 120-літнього ювілею М. Вербицького у Яворові. Він очолював провідні культурні товариства в місті. У 1930–1939-х роках був головою Музичного товариства ім. М. Лисенка, його обирали кілька разів головою «Просвіти» і 15 разів головою яворівської філії Українського педагогічного товариства, що мала офіційну назву Кружок УПТ «Рідна школа», або Кружок «Рідна школа» у Яворові [9]. Один з організаторів і незмінний голова Музейного товариства «Яворівщина» в 1931–1939 роках, у 1933–1939 – відповідальний редактор повітового часопису «Українське слово», що висвітлював події громадського життя міста, друкував звіти товариств, рецензії на концерти, новини з різних країн світу, подавав відомості про становище українців у Радянському Союзі, про червоний терор, голод, арешти.

БОГДАНА ФІЛЬЦ. ВІДЗНАЧЕННЯ ЮВІЛЕЇВ МИХАЙЛА ВЕРБИЦЬКОГО У ХХ СТОЛІТТІ

Композитор Б. Фільц біля пам'ятника М. Вербицькому в м. Яворові

Друга світова війна відсунула можливість відзначати пам'ятні дати і ювілеї славетного українського композитора на багато десятиліть. За злочинним пактом Молотова-Рібентропа відбувся переділ кордонів, унаслідок чого до Польщі відійшла значна частина споконвічно українських західних земель. За сумнозвісною акцією «Вісла» корінне населення насильно вислали із цього регіону. Село Млини відійшло до території іншої держави – без українців, нащадків парафіян славетного пароха церкви Покрови Пречистої Богородиці. На довгі роки заросла стежка до могили М. Вербицького – нашої національної святині. А у Яворові, як і загалом у Галичині, відразу, після встановлення радянської влади, ліквідували всі українські суспільно-культурні та просвітні товариства національного спрямування, почали викорінювати будь-які прояви національного духу. Чітко запрацювала кагебістсько-репресивна машина. Почалися арешти

представників української інтелігенції, масові заслання їхніх родин до Сибіру. Не оминули репресії і моєї родини. Батька заарештували в жовтні 1939 року і засудили до розстрілу, згодом вирок замінили на 25 років ув'язнення. Матір із трьома дітьми вивезли до Казахстану, де вона й померла 1944 року. Я із сестрами повернулася до Львова лише 1945 року. А згодом, у середині 1940-х років, почалися нові арешти і виселення... Тоді були арештовані й вислані до сталінських ГУЛАГів видатні українські митці, які до війни приїжджали до Яворова і брали участь у святкуванні ювілейного 120-річчя М. Вербицького. Серед них – В. Барвінський, Б. Кудрик, Р. Орленко-Прокіпович, О. Березовський, Я. Музика. Тому за часів панування тоталітарної системи про відзначення ювілеїв автора Державного Гімну не могло бути й мови.

Лише в 1990-х роках, коли Україна здобула незалежність, музиканти Галичини відродили традицію пошанування славетного композитора. До 175-ї річниці від дня народження М. Вербицького в Дрогобичі відбулася наукова конференція, згодом (1992) вийшла ошатна книжка про святкування ювілею великого митця-патріота з публікацією 18-ти доповідей з названої конференції. У 1995 році яворівці на державному рівні відзначили 180-ту річницю від дня народження славетного митця: його ім'ям названо одну з вулиць та Яворівську школу мистецтв, споруджено єдиний у світі романтично окрилений пам'ятник у центрі міста. На 2000 рік випало аж дві ювілейні дати, пов'язані із життєвим шляхом композитора: 4 березня – дата народження (185-річчя) і 7 грудня – дата смерті (130-річчя). На ознаменування 185-х роковин митця Яворівська міська державна адміністрація, райдержадміністрація, відділ культури із залученням багатьох установ і товариств, зокрема «Просвіти» і «Засяння» та представників духовенства, освіти, мистецтва, преси, здійснили цілу низку заходів. У всіх церквах м. Яворова та району, а також на могилі отця М. Вербицького в Млинах відправили святочні літургії та панахиди. У бібліотеках району, у Народних домах, школах, училищах

ДО 200-ЛІТТЯ МИХАЙЛА ВЕРБИЦЬКОГО

відкрили постійно діючі виставки фотоматеріалів, літератури, присвячені духовній та просвітницькій діяльності М. Вербицького. У загальноосвітніх школах провели тематичні уроки та мистецькі конкурси, а в Народних домах та військових підрозділах (частинах) – тематичні вечори з нагоди славного ювілею. Налагодили співпрацю з культурно-просвітницької роботи і між районами: Яворівським Львівської області й Бориспільським Київської області – батьківщиною П. Чубинського, а також між Яворівським районом і Ярославським повітом (Республіка Польща), до якого тепер належить с. Млини.

З нагоди святкових урочистостей у Яворові 4–5 березня 2000 року провели науково-практичну конференцію «Михайло Вербицький і Україна» за участю вчених гуманітарних інститутів НАН України з Києва та Львова, культурно-громадських діячів та представників церкви зі Львова, Івано-Франківська, Яворова, Борисполя, Перемишля, викладачів вузів Львова і Дрогобича, а також пісенний фестиваль. Тоді ж, у Яворові, опублікували цікаву наукову розвідку лауреата Державної премії України імені Тараса Шевченка, доктора філологічних наук Ф. Погребенника [4]. На святкових концертах у Яворові та Ново-яворівську виступили музиканти: солісти, ансамблі та хорові колективи з Яворівщини і Львівщини – Дрогобича, Городка, Самбора, Судової Вишні, Жовкви, Борислава, Любіня Великого, Оброшина. З особливим захопленням присутні сприйняли виступ хорової капели ім. П. Чубинського із с. Чубинське з Бориспільщини (керівник – О. Зюзькін) і хору загальноосвітнього ліцею з м. Перемишля (Республіка Польща, керівник – О. Попович).

Численних гостей свята вітав голова Яворівської райдержадміністрації Степан Лукашик, наголосивши, що Україна на державному рівні ще не віддала належної пошани авторам Гімну. Про духовне єднання зі священником і композитором говорили синкел Яворівського вікаріату отець Іван Галишич, лауреат Державної премії України імені Тараса Шевченка, композитор Богдан Янівський, ректор духовної семіна-

рії Святого Духа Богдан Прах. Голова обласної організації Товариства «Просвіта», начальник обласного управління культури, письменник Роман Лубківський зачитав вітальні телеграми учасникам ювілейної конференції від патріарха української культури Миколи Колесси, голови комісії Верховної Ради у справах культури і духовності Леся Танюка, керівників уряду.

До програми конференції ввійшло одинадцять наукових доповідей істориків, музикознавців і культурологів. Історики заакцентували на великому значенні діяльності М. Вербицького для відродження України. Завідуючий відділом Нової історії України Інституту українознавства імені М. Крип'якевича, кандидат історичних наук Феодосій Стеблій розкрив тему «Діяльність М. Вербицького в контексті весни народів», а директор Державного меморіального музею М. Грушевського у Львові Марія Магунь – «До проблеми типології історичних постатей – Михайло Вербицький і Михайло Грушевський». У доповіді «Павло Чубинський, Михайло Вербицький – творці національного гімну» історика з Бориспільщини Андрія Зіля на прикладі життя і творчості двох синів України продемонстровано споконвічне прагнення українського народу до єдності. Історико-теоретичним аспектом позначені взаємодоповнюючі доповіді музикознавців про виникнення нашого славня: «До генези Державного Гімну України» доцента Вищого музичного інституту імені М. Лисенка у Львові Олександра Зелінського і «Гімн “Ще не вмерла України”: історія написання» доцента Дрогобицького педагогічного університету Ореста Яцківа; доцента Вищого музичного інституту імені М. Лисенка у Львові, кандидата мистецтвознавства, заступника голови Товариства «Надсяння» Любомири Яросевич «Творча постать Михайла Вербицького в українській музикознавчій думці» та кандидата мистецтвознавства, професора Любові Кияновської «Особистість М. Вербицького в контексті сучасної української музики». Окремі музичні жанри в доробку митця розглянуто доповідачами з Дрогобицького педуніверситету: кандидатом мистецтвознавства, доцентом Романом Сов'яком –

БОГДАНА ФІЛЬЦ. ВІДЗНАЧЕННЯ ЮВІЛЕЇВ МИХАЙЛА ВЕРБИЦЬКОГО У ХХ СТОЛІТТІ

«Вербицький і український романс» та викладачем музично-педагогічного факультету Олександром Німилевичем – «Симфонії, увертюри М. Вербицького – перші зразки західноукраїнської симфонічної музики». ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України репрезентувала авторка цих рядків – кандидат мистецтвознавства, лауреат Премії імені Миколи Лисенка і Премії імені Віктора Косенка, заслужений діяч мистецтв України Б. Фільц.

Новими працями дослідників творчості композитора М. Вербицького ознаменовано дальший розвиток наукової думки в Україні та за її межами. Це стосується низки публікацій, зокрема книжок, виданих у Києві (М. Загайкевич) і Львові (О. Зелінським), а також цікавого фонографічного проекту «Сян» Перемишльського відділу Об'єднання українців у Польщі [8], а саме: запису на диск «Пісень о. Михайла Вербицького для чоловічих квартетів» вокальним ансамблем «КАЛОФОНІЯ» у складі семи учасників, які акапельно виконали збірку з одинадцяти чотириголосних пісень для чоловічих голосів (1863), десять з яких – на слова Івана Гушалевича, і славень «Ще не вмерла України» на слова П. Чубинського. Окрім того, вони записали збірку «Дванадцять штириголосних піній на мужескії голоси» (1869), поміж яких – одинадцять на слова Володимира Шашкевича, остання – «На погибель» – на слова Володимира Стебельського. Ґрунтовний нарис про життя і творчість композитора з аналізом обох збірників та історію їх перших факсимільних видань написав дослідник з Перемишля Володимир Пилипович. Йому належить також інформація про вокальний ансамбль «КАЛОФОНІЯ» і Стипендіальний фонд ім. Ярослави Поповської в Перемишлі, який субсидував назване видання, а також публікація у 2014 році нот Літургії М. Вербицького.

За ідеєю Львівського товариства «Надсяння» (голова – Володимир Середа) громадяни Львова вирішили встановити в місті, на честь славетного ювілею, пам'ятник М. Вербицькому перед музичним училищем ім. Станіслава Людкевича. Переможцями конкурсу на кращий проект стали

Конверт для компакт-диска з творами М. Вербицького для чоловічого хору

львівські скульптори Андрій і Володимир Сухорські. Оголошено збір коштів на встановлення у Львові пам'ятника авторові невмирущого гімну України.

Джерела та література

1. Дацко В. Яворівщина в іменах / В. Дацко. – Львів, 1995.
2. Загайкевич М. Михайло Вербицький. Сторінки життя і творчості / М. Загайкевич. – Львів, 1998.
3. Людкевич С. Михайло Вербицький та українська суспільність / С. Людкевич // Людкевич С. Дослідження, статті, рецензії / упоряд., вступ. ст., переклади та прим. З. Штундер. – Київ, 1973.
4. Погребенник Ф. Велична і трагічна історія пісні-гімну «Ще не вмерла Україна» / Ф. Погребенник // Глашатай української незалежності. – Яворів, 2000. – С. 9–16.
5. Українське слово. – 1933. – 1 червня. – Чис. 6 (99).
6. Українське слово. – 1934. – 1 червня. – Чис. 6 (111).
7. Українське слово. – 1934. – 1 липня. – Чис. 7 (112).
8. Фонографічний проект «Сян»: о. Михайло Вербицький. Пісні для чоловічих квартетів. Вокальний ансамбль «КАЛОФОНІЯ» / наук. консультант проф. Ю. Ясіновський ; ідея і текст В. Пилипович. – Перемишль ; Львів : Перемишльський відділ ОУП, 2010.
9. Харамбура С. Нарис історії рідношкільної організації в Яворові / С. Харамбура // 30-ліття Гімназії рідної Школи в Яворові. Історія, спомини, статті. – Яворів, 1938. – С. 80–95.
10. Центральний державний історичний архів у Львові, ф. 348, оп. I, спр. 6142.

SUMMARY

The article is devoted to the analysis of a great contribution into Ukrainian culture of Halychyna composer Mikhailo Verbytskyi, the author of music of the anthem *Ukraine is Still Alive* by the words of poet Pavlo Chubynskyi, who was born in Boryspil, Kyivshchyna. Their creative cooperation has proved old unity of the integrity of Ukraine. Their joint work, which acquired the status of national anthem from the independence of our country, is heard throughout the world.

Composer M. Verbytskyi lived in the XIXth century. He was almost of the same age as Taras Shevchenko (just one year younger than the great torch of our culture). His secular and spiritual musical heritage is also highly appreciated by his descendants. He effectively worked in various genres of musical art, laying the foundations of their professionalization. He was also a mentor of human souls in priest order, he brought up his parishioners in the pursuit of high spirituality, instilled them a sense of patriotism, national consciousness and dignity.

The article also considers the creative achievements of M. Verbytskyi and the literature telling about him by such prominent musicologists of the pre-war period as S. Liudkevych, B. Kudryk, Z. Lesko, F. Steshko, V. Vytvytskyi, whose books were removed from circulation in Soviet times. This article is focused on the books about M. Verbytsky by Y. Volynsky and M. Zahaikivych published in 1950s and 1960s, that could not fully reveal the legacy of M. Verbytskyi because of censorship also couldn't reflect the work of M. Verbytskyi as all church music was forbidden to perform at that time.

The article also deals with the peculiarities of M. Verbytsky's jubilee celebrations in Halychyna during the XXth century, which actually took place in two stages. For the first time, crowded celebration of the 120th anniversary of the birth of composer M. Verbytsky took place for four days under the Polish government in 1934 in Yavoriv, Lviv region, and in Mlyn, which until World War II belonged to the Yavoriv district of Poland. Many leading musicians (S. Liudkevych, N. Nyzhankivskyi, O. Pleshkevych, Ilar. Hrynyvetskyi, O. Berezovskyi etc.) and choirs from Lviv (*Banduryst, Boyan*, around 70 choristers) and other Halychyna cities were gathered in Yavoriv. It is not casually, because the life of the famous Ukrainian composer M. Verbytskyi was closely connected with Yavorivshchyna. There he served as a priest in many villages.

The second phase of M. Verbytsky's anniversaries celebrations was held in the last decade of the XXth century since 1990 in independent Ukraine. On the occasion of the 175th anniversary of birthday of M. Verbytskyi Ivan Franko Drohobych Pedagogical University has organized a scientific conference. The 180th anniversary of M. Verbytsky's birthday was also celebrated with scientific conference in Yavoriv in 1995. International Scientific Conference *Mikhailo Verbytsky and Ukraine* was also held in 2000. It welcomed the participation of the scientists from humanitarian institutes of National Academy of Sciences of Ukraine from Kyiv and Lviv, public cultural organizations, the representatives of the church from Lviv, Ivano-Frankivsk, Yavoriv, Boryspil, Przemysl (Poland), and the lecturers from universities of Lviv and Drohobych. Music groups from many cities of Ukraine and Poland took part in the festive concerts of song festival.

Keywords: Mikhailo Verbytskyi, music, choirs, songs, clerical and secular works, anthem *Shche ne Vmerla Ukraina (Ukraine is still alive / Ukraine hasn't Perished Yet)*.